



En ny orden basert på åpenhet og fredelig megling

Taler

Berit Reiss-Andersen

Dato

10 desember 2019

Sted

Oslo rådhus

Omstendigheter

Tildeing av Nobels fredspris til Etiopias statsminister Abiy Ahmed

- 1 Deres Majesteter, Deres Kongelige Høyheter, ærede prisvinnerrepresentanter,
Deres eksellenser, ærede gjester, mine damer og herrer,

- Den norske Nobelkomiteen har gitt Nobels fredspris for 2019 til Etiopias
5 statsminister Abiy Ahmed.

- Statsminister Abiy, den prisen du tildeles i dag er basert på tre viktige bidrag.
For det første, den avgjørende rollen du spilte for å skape fred mellom Eritrea og
Etiopia. For det andre, din innsats for å bygge opp demokratiet i Etiopia ved å
10 styrke borgernes rettigheter og utvikle landets institusjoner. Og sist, men ikke
minst, er denne prisen tildelt deg for ditt bidrag til freds- og
forsoningsprosessene i det østlige og nordøstlige Afrika.

- I nærmere tretti år var det alvorlige stridigheter mellom Eritrea og Etiopia; av og
15 til var det full krig mellom de to landene. Fiendtlighetene involverte tvister om
landområder, militære sammenstøt langs landenes felles grense og et permanent
brudd i de diplomatiske og politiske forbindelsene. Fra 2002 til du overtok som
statsminister i april 2018 rådet det som er blitt kjent som en «no peace, no
war»-tilstand.

- 20 Statsminister Abiy, du har blitt kalt øyeblikkets mann, siden du allerede i løpet
av de første dagene av din statsministerperiode innså hvilken kraft som lå i
denne overgangen, og raskt tok tak i den fastlåste situasjonen. Du tok initiativ til
og var hovedarkitekten bak de vellykkede fredsforhandlingene med Eritrea.
25 Uten et positivt svar fra president Isaias Afwerki hadde det imidlertid ikke vært
mulig å inngå de to fredsavtalene.

30 Dette har ført til flere store endringer. De to nasjonene Eritrea og Etiopia har faktisk erklært fred. Det i seg selv er et stort fremskritt. Innbyggerne i de to landene har i større grad fått muligheten til å reise og møtes igjen. Grensekonfliktene er løst, og grensene er trukket opp i tråd med voldgiftsdommen som ble avsagt av Den internasjonale grensekommisjonen i 2002. Politiske og diplomatiske forbindelser er gjenopptatt. Det gjenstår
35 allikevel mye arbeid for å sette alle intensjonene i fredsavtalene ut i livet. Flere viktige grenseoverganger er fortsatt stengt, og innbyggerne i Eritrea og Etiopia har derfor begrenset tilgang til hverandre. Fredsavtalene inneholder også ambisjoner om sosial, kulturell og økonomisk utvikling. For tiden ser det ut til at dette arbeidet står i stampe. Den norske Nobelkomiteen håper at det dere
40 tidligere har oppnådd, kombinert med den store oppmuntringen som fredsprisen utgjør, vil anspore partene til å fortsette arbeidet med å gjennomføre fredsavtalene.

45 Dr. Abiy Ahmed, du ble valgt til statsminister i et land som står overfor en rekke utfordringer. Regionale og etniske splittelser har ført til om lag tre millioner internt fordrevne. Dette er personer som er hjemløse i sitt eget land og som har et desperat behov for å vende tilbake til sine lokalsamfunn. Du er også stilt overfor den overveldende oppgaven det er å stimulere til økonomisk utvikling, bekjempe arbeidsledigheten og forbedre utdanningssystemet, helsetjenestene og
50 infrastrukturen.

Alle disse oppgavene er livsviktige byggesteiner i fredsprosessen. Begrepet fred må omfatte sosial rettferdighet og materielle forbedringer for alle. I løpet av dine første 100 dager som statsminister tok du flere viktige initiativer for å fremme
55 fred og demokratisk reform i ditt hjemland. Du sendte et sterkt signal da du utnevnte kvinner til 50 % av statsrådspostene i din regjering. Som kvinne vil jeg si at det var et klokt valg. Like klokt var det å utnevne verdens andre fredsminister - naturlig nok hun også en kvinne, Muferihat Kamil, som er til stede her i dag. Selv presidenten i Etiopia er i dag en kvinne, og i tillegg har du
60 utnevnt en kvinne til høyesterettsjustitiarius.

Statsminister, for deg hastet det med å få opphevet unntakstilstanden. Du ga tusenvis av politiske fanger amnesti, noe som var en erkjennelse av at opposisjon inngår som et sentralt element i et sunt politisk miljø. Vissheten om at
65 ytringsfrihet er en av demokratiets hjørnesteiner, gjorde at du avvirket offentlig sensur og åpnet for utviklingen av en fri og uavhengig presse. Du har styrket

sivilsamfunnet ved å ta et klart standpunkt mot korrupsjon og bestikkelser i offentlig sektor. Du har forpliktet deg til å holde frie og demokratiske valg, noe som er en forutsetning for et ekte demokrati. Den norske Nobelkomiteen stiller seg bak deg og støtter din innsats for et demokratisk og fredelig samfunn.

Da vi anerkjente ditt arbeid ved å tildele deg Nobels fredspris, tok vi ikke stilling til hvordan, eller hvorvidt du skal lede det etiopiske folk i fremtiden. Det er befolkningen i Etiopia som ene og alene må bestemme hvem som skal lede landet og ut fra hvilket politisk program. Vår tildeling baserer seg på Alfred Nobels testament, og vi mener at dine bestrebelser er helt i tråd med ånden i hans testament. Du har slått inn på en vei som vi mener vil befeste freden og fremgangen i ditt hjemland.

Statsminister Abiy Ahmed, vi er klar over at du gjennom ditt liv har vandret på ulike stier. Du ble født inn i en tradisjonell familie, i enkle kår, av en mor som ortodoks kristen amhara og en far som var muslim og oromo. Mangfold synes å være en del av din opprinnelse. Som voksen hadde du en lang militær karriere, herunder deltakelse i FNs fredsbevarende operasjon i Rwanda. Før du startet din politiske karriere i Etiopia, hadde du oppnådd oberstløytnants rang. På toppen av det hele har du rukket å ta en doktorgrad ved Institutt for freds- og sikkerhetsstudier ved universitetet i Addis Abeba. La meg også legge et personlig karaktertrekk til denne merittlisten, nemlig din dype ydmykhet - det er sjelden du snakker offentlig om det du har prestert og oppnådd.

Din sammensatte bakgrunn har gjort deg godt egnet for den tredje oppgaven som inngår i vår anerkjennelse av dine bidrag her i dag, nemlig arbeidet for fred og forsoning i det østlige Afrika.

Du har stilt deg til rådighet for dine naboer i regionen for å megle i tvister og konflikter. I Sudan har du meglet mellom militærregimet og den sivile opposisjonen for å komme frem til en overgangsordning i kjølvannet av Omar al-Bashirs lederskap. De involverte partene har satt stor pris på din innsats, som har ført til at det ble undertegnet et utkast til ny grunnlov for å sikre en smidig overgang til et sivil styre. Du har også engasjert deg i freds- og forsoningssamtaler i Sør-Sudan, og har vært villig til å ta tak i det reelle behovet som både Sudan og Sør-Sudan har for å finne frem til og styrke fredelige løsninger for de store problemene som hjemsøker disse landene. I tillegg har du forsøkt å megle mellom Kenya og Somalia i den langvarige striden om

rettighetene til et omstridt havområde. Det er nå håp om at denne konflikten vil bli løst. Og til slutt har du bidratt på avgjørende måte til å normalisere de diplomatiske og politiske forbindelsene mellom Djibouti og Eritrea.

110

Du har vist at forståelse mellom naboer er helt avgjørende i en urolig region. Du har gjort felles sak med alle berørte parter fra Eritrea, Djibouti, Sudan, Sør-Sudan og Kenya som har deltatt i arbeidet med å fremme megling og fredelige løsninger. Du representerer en ny generasjon afrikanske ledere som innser at
115 væpnede konflikter og etniske fiendtligheter må løses med fredelige midler. Årets fredspris er en anerkjennelse av innsatsen som alle involverte nasjoner og personer har lagt ned.

Det sies at det sjelden kommer gode nyheter fra Afrikas horn.

120

Historisk sett har det faktisk kommet gode nyheter fra Afrika. Etiopia er menneskehetens vugge. De aller første homo sapiens emigrerte fra ditt hjemlands territorium. I så måte er vi alle etiopiere. Ditt hjemland har også en unik stilling på det afrikanske kontinent, i den forstand at det aldri ble
125 kolonisert av en vestlig makt. Dette er da også noe av årsaken til at Den Afrikanske unions hovedkvarter ligger i Etiopia.

Dagens gode nyheter er dine bestrebelser for å innføre en ny orden basert på fredsinitiativer, åpenhet og fredelig megling for å komme frem til nye løsninger på gamle stridigheter. Den norske Nobelkomiteen har full forståelse for at fred
130 er noe som skapes sammen med andre. Vi har valgt å gi fredsprisen til deg alene fordi vi mener at du personlig har utgjort en ekstraordinær forskjell på flere områder. Det er din samlede innsats som har overbevist oss om at nettopp du, statsminister Abiy, er den som har gjort mest for freden i året som gikk. Når jeg
135 formulerer meg slik, så siterer jeg faktisk ordlyden i Alfred Nobels testament. Du har også oppfylt et annet kriterium i hans testament, nemlig å styrke brorskapet, både mellom folk og mellom nasjoner.

Den første afrikaneren som ble tildelt Nobels fredspris, Albert Luthuli, beskrev
140 visjonen bak fredsprisen på en svært velformulert måte da han holdt sitt nobelforedrag her i Oslo 10. desember 1961. Hans tale minnet om en prests preken i kirken rett før julehøytiden. Han sa: «Måtte den dagen snart komme da alle verdens folk vil stå opp og sammen fjerne enhver trussel mot freden, uansett hvor i verden det måtte være. Når den dagen kommer, vil det oppstå

«fred på jorden og menneskers velbehag», slik englene sang ...»

Albert Luthulis visjon strakk seg trolig enda lenger enn det Alfred Nobel kunne
drømme om. Men vi kan bruke den som et ideal og en inspirasjon til å skape
150 mer rettferdighet, mer brorskap og mer fred. Dersom vi skal nå dette målet, må
arbeidet settes i gang. Det er nettopp denne oppgaven du har påtatt deg å
utføre, statsminister. Tusen takk.

Kilde
155 www.nobelprize.org

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/en-ny-orden-basert-pa-apenhet-og-fredelig-megling>

160

165

170

175

180